

In editie 3 van Ruimte gaven Sigrid van Roode en Arjen Bosman een inleiding in het archeologisch proces en het nieuwe archeologische beleidsveld dat gemeenten vorm moeten gaan geven. Dit artikel zal nog een stap verder gaan. Want naast de verplichtingen die dit beleidsveld biedt, is het ook een mogelijkheid voor de gemeente om dat verleden te benutten.

Bouwen op het verleden

Archeologie als inspiratie van onze ruimtelijke kwaliteit

Archeologie en cultuurhistorie in den brede zijn onderwerpen die zeer tot de verbeelding spreken. Het is de kunst die meerwaarde die het erfgoed heeft te gebruiken, opdat iedereen van het verleden kennis kan nemen.

Erfgoed is van iedereen; niet alleen van de archeologen of (cultuur)historici die het onderzoeken. Dat lijkt een open deur, maar vaak worden onderzoeken uitgevoerd en verdwijnen rapportages in de kast. Daar blijven zij soms zelfs ongelezen, worden voor weinig meer gebruikt dan voor bijvoorbeeld het bijwerken van de

gemeentelijke archeologische verwachtingenkaart en zijn zij ontoegankelijk voor de geïnteresseerde leek. Zeker na de implementatie van de nieuwe monumentenwet zal dat een steeds veel voorkomen der situatie worden, wanneer het aantal onderzoeken groeit.

Het versterkt het draagvlak voor het verleden en voor uw cultuurhistorisch beleid.

Maar langzamerhand is er ook een andere beweging merkbaar wanneer

beleidsmakers spreken over de richting die het erfgoedbeheer uitgaat. Steeds vaker, in Europees, maar ook in nationaal verband zijn geluiden hoorbaar over een maatschappelijke verplichting tot het presenteren, in wat voor vorm dan ook, van onze gemeenschappelijke geschiedenis. De nationale canon is daarvan een goed voorbeeld. Landelijk gekozen thema's worden nu gebruikt bij erfgoededucatie. Op die manier wordt erfgoedpresentatie, cultuureducatie en het beleven van het verleden ook op nationaal niveau gestimu leerd. Ook de Nota Belvédère heeft op het ruimtelijke vlak haar bijdrage geleverd,

hoewel het nog geen gemeengoed is. In deze nota wordt het erfgoed gebruikt als onderlegger voor ruimtelijke ontwikkelingen. Het credo van de nota is behoud door ontwikkeling.

Versterkte imago

Archeologiebeleid is keuzes maken, benutting is die keuzes laten zien. Met een archeologiebeleid proberen gemeenten straks recht te doen aan vorige generaties die hun sporen achterlieten op een plaats; en aan toekomstige generaties die ermee worden voorzien van informatie over het verleden. De keuzes die u in dit beleid op

archeologisch inhoudelijk vlak maakt, het selectiebeleid, vormen nu de canon van uw eigen stad of dorp. Terwijl archeologie in eerste instantie een belemmering leek voor ontwikkelingen, blijken er nu juist mogelijkheden te liggen. Want als cultuurhistorie weer tastbaar of beleefbaar wordt gemaakt, versterkt het de identiteit van onze leefomgeving en biedt het kansen voor een hoogwaardige invulling van de ruimte. Bewoners identificeren zich namelijk nadrukkelijker met hun leefomgeving als het verleden van een plek, de 'genius loci', tot uiting komt in de ruimtelijke inrichting. Dat vermeedert dus de waarde

van, bijvoorbeeld, een nieuw gecreëerde woonwijk. Het versterkt bovendien het draagvlak voor het verleden en voor uw cultuurhistorisch beleid. De mogelijkheden om een dergelijke benutting vorm te geven variëren van invulling van de openbare ruimte met reconstructies of kunstwerken, tot op de archeologie geënte inrichtingsvoorstellen. Wat er nu te beleven valt is het versterkte imago van een locatie!

Onderlegger

Steeds vaker streven we ernaar de archeologie als onderlegger te gebruiken voor de nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en dan het liefst in een zo vroeg mogelijk stadium. Juist in de ontwerpfase, waarin het stedenbouwkundig ontwerp of het beeldkwaliteitplan wordt ontwikkeld, heeft archeologie een toegevoegde waarde voor de versterking van de ruimtelijke kwaliteit. De archeologische vondsten en hun betekenis kunnen in een inspiratiedocument worden verwoord, waar een ontwikkelaar of ontwerper informatie uit kan putten. Hoeveel detail bij een dergelijk document wordt voorgeschreven is voor ieder project uiteraard nader in te vullen.

De vraag welke archeologie dan 'bruikbaar' is, is vanzelfsprekend voor iedere plaats anders en is een kwestie van ervaring. Het kan raadzaam zijn de mogelijkheden voor het inzetten van de archeologie ten behoeve van de ruimtelijke ontwikkeling nog eens te laten analyseren. Bij een dergelijk ontwerp is namelijk de doelgroep van groot belang, maar ook het beoogde medium en de boodschap en, vanzelfsprekend, de financiële haalbaarheid. Want hoewel de Nota Belvédère vele projecten heeft ondersteund en geïnitieerd, is het nu zaak om de ervaring die we daarmee hebben opgedaan te gelde te maken. We moeten ervoor zorgen dat archeologie en cultuurhistorie daadwerkelijk hun waarde op gaan brengen. Op die manier kan een ruimtelijke opgave werkelijk worden versterkt met archeologie als inspirator van onze schaarse ruimte.

*drs. Jolanda Bos, adviseur Benutting
Past2PresentArcheologic
E: j.bos@archeologic.nl*